

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

«Շօտափեցէք զիս եւ ճեպէք, զի եզի մարմին եւ ոսկերս ոչ ունի, որպէս զիս ճեպանէք զի ունիս»:

(ՂՈՒԿ. ԻԴ. 39)

Նոյնիսկ Յիսուսի Յարութեան հրաշալի տեսարանէն վերջ, տակաւին առաքելներու եւ հաւատացեալներու խումբին մէջ կային անհատներ՝ որոնք երկմտանքի մէջ էին ամենուրեք պատմուող այն հրաշալի երևոյթին նկատմամբ, որ իր մէկէ աւելի վկաները ունէր այլևս: Մարդկային պատմութեան մէջ նորօրինակ այս անակնկալը զիւրին չէր ըմբռնել ու մարտել, նոյնիսկ անոնց կողմէն՝ որոնց պակսած չէր երբեք հաւատքը բարձրագոյն կեանքի մը եւ գերագոյն աշխարհին նկատմամբ:

Տակաւին քանի մը օրեր առաջ, անոնք բոլորը, կսկիծը սրտերնուն, արցունքոտ աչքերով եւ հեկեկանքը խեղդած իրենց կողորդներուն մէջ, տեսնէին իրենց սիրելի Վարդապետը, խաչը ուսին՝ Գողգոթայի ճամբուն վրայ, անիրաւ խոշտանգումներու առարկայ: Խորունկ ընկուտով նայելէին անմահ Վարդապետի տրտում աչքերուն, քաղցրագին իրենց ուղղուած: Հեռուէն հանդիսատես էին եղած Անոր խաչի մահուան եւ թաղման՝ եւ հովիւր զարնուած ոչխարներու նման ցրուելէին ու պահուածներ, չլսելու համար շնական քրքիւր թըշնամիներուն, որոնք ազատուած այլևս Նազովրեցի մարգարէին ստեղծած մղձաւանջէն, կը կարծէին տարած ըլլալ յաղթանակը:

Ու այժմ, Վերնատան ապահովութեանը մէջ, կը լսէին Իր ձայնը, կը տեսնէին Իր գերազանցօրէն քաղցրացած կերպարանքը, այնքան սրտազին ու իրական, որ անուշ տրտմութեամբ բայց եղբայրօրէն կը մեղադրէր զիրենք իրենց կարկամ ու վեհերոտ հաւատքին համար, թելադրելով որ գործածեն իրենց մարդկային զգայարանքները՝ հաստատելու համար Իր մարդութիւնը, այնքան նման իրենցինն: Բնաբանի վերոյիշեալ բառերով Յիսուս կոչ

կ'ընէ իր աշակերտներուն որ մօտենան, չօշափեն զինքը՝ հաստատելու Իր իրական մարդութիւնը, միտէ ու ոսկորէ բաղկացած եւ անոնցմով պայմանաւոր կարողութիւններովը օժուել:

Դրիստոնէական տեսակէտով, այս հաստատուած իրողութիւնը մեր մարդացեալ Փրկչին պարագային, մարդուն կ'ընծայէ այնպիսի արժէք մը եւ տեղ մը Աստուծոյ նախախնամութեան մէջ, որ աւելի քան սրտապնդիչ եւ ուրախադիմ է, լեցուն բարձր եւ ազնիւ զգացումներով: Աստուծոյ մարդուն հետ ունեցած այս հասարակաց նմանութենէն կը բնորոշուի թէ մենք Աստուծոյ ցեղէն ենք, այս աշխարհը եկած, առանց դադրելու սակայն զինքը երազելէն: Թէ մեր Տիրոջ բարձր ու վսեմ հոգեկան յատկութիւնները, որոնք չորս աւետարաններուն մէջ այնքան հանգամանօրէն եւ հրաշալի կերպով արտայայտուած եւ վերբերուած են, միայն իրենք չեն, այլ նաեւ կը պատկանին մեզի: Այդ է դարձեալ պատճառը, անտարակոյս, որ մարդը, հակառակ իր շեղումներուն եւ մեղքին, Աստուծոյ մտածումով միայն կրնայ երջանիկ ըլլալ, եւ այդ մտածումին շնորհիւ իր մէջ բարիին ու չարին պայքարը կը վերջանայ առաջինին յաղթանակովը միշտ:

Իր փրկութեան հաւատարմութեամբ պայծառացած հոգին այն ատեն կը լեցուի իրական բերկրանքով մը, որ ներքին առողջ եւ աստուածային զգացումին պարգեւած գահունակութիւնն է, նման ապաքինումի ըսկըսած հիւանդին: Իր Աստուծոյ մօտեցած ըլլալու այդ զգացումը, հրճուանք եւ խրախոյս միայն կ'ազդէ իրեն, որովհետեւ իր խղճին ու գիտակցութեան իսկ վկայութեամբ կրնայ համոզուիլ որ ինքը անպէտ խելակ մը չէ, թանձր եւ անբան իրերու կարգին, այլ ունի մեծ, հզօր եւ ամէն արժանիքներով լեցուն բնութիւն մը եւ նկարագիր մը, նման Անոր՝ որ Իր մեղի հետ ունեցած հասարակաց ու նման մարմինը կ'առաջարկէ մեր նկատառման ու շօշափման, հաստատելու ինքզինք մեր մէջ եւ զմեզ իր մէջ:

Մարդեղութիւնը, այն ատեն, սկիզբը մեր Տիրոջ երկրաւոր կեանքին, լրումն ու բարգաւաճումն է մարդկային նկարագրին, աստուածայինովը լուսազարդ: Աստուած

ծային այդ օժանդակութեանը շնորհիւ կատարելագործուած է մեր մարդկայինը, և մենք եղած ենք կատարեալ մարդը, նման իրեն, և այս՝ այն օրէն ի վեր, երբ ինքը բնականաւ մեր մէջ, բաժնեւոր մեր ճակատագիրն ու եղբայրութիւնը:

Ինչպէս որ արեւուն լոյսը երբ կը շողայ գոհարեղէնի մը վրայ, երեւան կը հանէ անոր ներքին զեղեցկութիւնը, արօրուն ու չքեղ մաքրութեամբ մը, բանալով անծանօթ խորքերը գոյներուն և յատկութիւններուն՝ որոնք նախապէս չէին նշմարուեր, կամ նման մարդու մը՝ որ շնորհիւ դաստիարակութեան և ճշմարիտ հասկացողութիւններու, կը լայնայ ու կը պայծառանայ իր մարդկային բնութիւնը, կը կատարելագործուին իր բոլոր կարողութիւնները, որոնք անկէ առաջ չէին տեսնուեր, այնպէս ալ Տիրոջ աստուածայինը լեցուցած ու կատարելութեան աստիճաններուն բարձրացուցած է մեր մարդկայինը, նման անոր զոր ինքը ունեցաւ ու կատարելագործեց: Դոհարը, այդ կերպով, պատկանեցաւ լոյսին, ու մարդը՝ գիտութեան, և այս օրինակով՝ մարդկային բնութիւնը կը պատկանի աստուածայինին: Մարդեղութիւնը, ուրեմն, անբնական ու քմահաճ իրողութիւն մը չէ, այլ մեծագոյն և ճշմարիտ իրողութիւնը՝ թէ մարդը յաւիտենական որդին է Աստուծոյ:

Միւս կողմէն Յիսուսի այս վաւերական մարդութիւնը, Յարութեան հրաշալի իրականութենէն վերջ, երկու զիրար ամբողջացնող իրողութիւններու կը տանի մեր միտքն ու հաւատքը: Անիկա, իրական մարդ է, ունենալով մեր մարդկային բոլոր յատկութիւնները, և յայտնեալ մարդն է իբրեւ օրինակ և սկզբունք մեր ապագայի կատարելութեան:

Աշակերտները այս նոր իրականութեան առջև կրնան թերամտիլ, մտածելով Անոր անցեալ մարդուն, որ իրենց հետ եղաւ տարիներով, և որու մասին չէին կրնար բնաւ կասկածիլ, սակայն Վերնատան մէջ իրենց տեսած ու շօշափած այս նոր իրականութիւնը, կատարելագործուած չափն էր Յիսուսի մարդութեան: Չէր փոխուած կամ այլալոյսով մէջ մարդկայինը, այլ կատարելագործուած:

Մանուկը, որ տարիներու ընթացքին

շնորհիւ իր դաստիարակութեան և փորձառութիւններու կը կատարելագործէ իր մարդկայինը, փոփոխութեան չենթարկէր զայն: Մենք մարդկօրէն կրնանք մտածել մեր անցեալ քաղցրութիւններուն, մեր երիտասարդ օրերու աղուորութեան և կարծել թէ այդ շրջանը իրական ու յաւագոյն շրջանն է մեր կեանքին, սակայն մենք մեր անցեալով չէ որ կատարեալ ենք այլ մեր ապագայովը:

Եղեմական պարտէզին յուշը՝ մեր անցեալի երջանիկ օրերու պատկերով լուսաշող, կրնայ զմեզ գգուել, սակայն զբախտի մարդը նուազ կատարեալ է քան մեր ապագայ մարդը, որուն ամբողջական օրինակը մեզի կուտայ մեր Տէրը: Հինին այս նորոգութեան և կատարելութեան մէջն է մարդուն յառաջդիմութեան փաստը: Հետեաքար շօշափելով ընդունիլ Վերնատանը մէջ իր իրական մարդկայինը, հաստատել է իր մարդութիւնը, ապացոյց և օրինակ մեր ապագայ մարդկային կատարելութեան:

Երեք կարեւոր իրողութիւններ և յատկութիւններ կան Յիսուսի կեանքին մէջ, որոնցմով կը յատկանշուի մեր Տիրոջ մարդկութիւնը: Առաջին իր անկախութիւնն է, երկրորդ իր փառքիւնը և երրորդ իր վեհանձնութիւնը: Երջագատուած թէ և աշակերտներու և հետեւողներու խումբէ մը, որոնք սակայն հազիւ կը հասկնան զինքը, իսկ մնացեալ ժողովուրդը թշնամական վերաբերմունք ունի իր նկատմամբ. և որքան ինքը կը խորանայ իր առաքելութեանը մէջ, այնքան կը պակսին բարեկամները և կը շատնան թշնամիները: Սակայն այս բոլորը չեն կրնար յուսահատեցնել և չեղեցնել զինքը մազաչափ: Ամէն ոք կ'ընդունի թէ ինք կը խօսի և կը գործէ հեղինակօրէն, անկախ պարագաներու ձախորդ դասաւորումէն և շուրջիներու ընդդիմութեան:

Յիսուսի այս ընթացքին բացատրութիւնը կուգայ իր բացառիկ անձնաւորութեան խորքէն: Անիկա նուիրուած մըն է իր դատին և ամէն բանէ վեր կը նկատէ զայն, չի հանգուրժեր ոչ զովեստի և ոչ պարսաւի և կամ նման եկամուտ արտայայտութիւններու, և բոլոր այն գաղափարներուն և թելադրութիւններուն, որոնք գործնական նպաստ մը չեն բերեր իր դատին և ոյժ չեն տար իր արտայայտութիւններուն: Ինչ-

պէս գետը աջէն և ձախէն իր մէջ ընդունող գետակներէն աւելի կը մեծնայ, այնպէս ալ մեր Տիրոջ իր դատին նուիրումը և զայն միւս բոլոր գաղափարներէն վեր բռնելու անկախ ոգին կը կազմէ կեդրոնական և վարիչ գիծը իր կեանքին, և միւս բոլոր մտածումները հարկատուներ են այս էական գաղափարին: Անիկա իբրև գաղափարականի մը ներկայացուցիչը ինքզինքը նոյնացուց իր դատին հետ, և աշխարհի մէջ ոչինչ կրնայ զինքը գոհացնել, եթէ ոչ հոգիի մը ամբողջական նուիրումը աստուածային այս ծրագրին, որուն ծառայել փառքը ըրաւ իր կեանքին: Շատ քիչեր ժամանակակիցներէն, իր մահէն վերջ մանաւանդ, դիտցան արժեւորել այս բարձրօրէն մարդկային կարողութիւնը:

Նոյն կարելի է ըսել իր քաջութեանը համար: Կատղած բաղմունքներուն առջև Ան կը կենայ խաղաղ և անթեքելի սիւնի մը պէս: Ոչ մէկ վէտ կը շարժի իր դէմքին վրայ և ոչ մէկ թել իր հոգիին մէջ, երբ նաւակը նստած կը դիմաւորէ փոթորիկը: Պասքի տօնին առիթով անվախ կը դիմէ դէպի երուսաղէմը, երբ գիտէ թէ հոն իրեն մահ կը սպառնայ: Գիթսեմանիէն սկսեալ դատարանէ դատարան ու մինչև բարձունքը չարչարանքներով լի տառապանքին, Ան խաղաղ է ու աներկիւղ:

Յիսուսի բարոյական քաջութիւնը սերտիւ կապուած է իր այն մեծ վստահութեան թէ վերջնական յաղթանակը բարին է: Եթէ Ան իր հոգին վեր բռնած չլլար մարդոց երկիւղէն, պիտի չկրնար իրացնել իր դերը: Խորհելով Քրիստոսի կեանքին զիւցազնութեանը վրայ, չենք զարմանար Անոր վայրկեան մը իսկ տկարացում չունեցող գործունէութենէն, երբ մանաւանդ Գործք Առաքելոցի մէջ կը կարդանք, «Տեսնելով Պետրոսի և Յովհաննէսի վստահութիւնը... զարմանքի մէջ էին և կը հասկնային թէ անոնք Յիսուսի հետ գտնուած են»:

Յիսուսի վեհանձնութիւնը, իր քաջութեան մէկ ուրիշ երեսը, անգերազանցելի է: Իր թոյլատու և ներող կեցուածքը, նոյնիսկ իր թշնամիներուն նկատմամբ, միայն հիացում կրնայ պարտադրել: Քրիստոսէ առաջ թշնամիին ներքը հաղուադէպ բան էր, նոյնիսկ պարսաւելի, այժմ սակայն, Յիսուսէն յետոյ, կարելի է երեւա-

կայել բարձր նկարագիր մը՝ պոանց այդ յատկութեան:

Անիկա կը պատուիրէր իր աշակերտներուն՝ ընել այն՝ ինչ որ ինք կ'ընէր. — Սիրելի իր թշնամիները, բարիք ընել անոնց՝ որոնք կ'ատէին զինքը, օրհնել զանոնք որ կ'անիծէին, և աղօթել անոնց համար որ զինք կը հալածէին: Նոյնիսկ զինք մատնող անարժան աշակերտին նկատմամբ, եղաւ ներողամիտ ու ցաւոտ. «Բարեկամ, ինչո՞ւ համար եկար հոս» ըսաւ Յուդային երբ մատնիչի համբույրը տալու կը մօտենար: Նոյնը պիտի ընէր խաչի չարաչարանքներուն մէջ, աղաղակելով սրտազին, «Հայր ներէ ասոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կ'ընեն»: Այսկերպ Յիսուս մեզի կը ներկայանայ հոգի մը, լեցուն ուրախութեամբ և ճառագայթով, որ տրտում ու ճակատագրական պարագաներէ չընկճուիր, զեղուն վեհանձնութիւն մը՝ որ չի դառնանար ու է անիրաւութենէ, չի պղտիկնար ու է հակաիրութենէ, լեցուն ու զեղուն եղած ըլլալուն համար ամենաբարձր մարդկութիւնով մը:

Անոնք որ թերամտօրէն կը մօտենան Անոր, կը կասկածին էն առաջ Անոր մարդկութեան, որ ոչ միայն նման է մերինին, այլ նաև ունի բարձրագոյն կատարելութիւնը մեր ապագայ մարդուն: Յարգալից մատնելով մօտենանք իրեն և շօշափենք զինքը ու կասկած չունենանք իր ճշմարիտ մարդկութեանը վրայ, առանց որուն ամբողջ չի կրնար ըլլալ մեր հաւատքը իր աստուածային ու մարդկային նկարագիրներուն և անձին նկատմամբ:

Ե.

